

OCENY I OMÓWIENIA

DOI : 10.14746/rie.2018.12.27

J. Kardaś, M. Pazdej, Ł. Stachowiak, E. Stępa (red.), *Kryzysy współczesnego świata. Różne ujęcia problemów globalnych i regionalnych*, Wydawnictwo Naukowe Wydziału Nauk Politycznych i Dziennikarstwa Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Poznań 2018, ss. 230.

Paradygmat „kryzysu” jest spopularyzowany w wielu dziedzinach i wykorzystywany w doktrynach politycznych i prawnych.

Jak definiują we Wstępie redaktorzy publikacji, jest to „pojęcie – wytrych”, ujmowane w polemikach zarówno ekonomicznych, społecznych, jak i politycznych. Szeroki kontekst terminu pozwala wieloaspektowo badać „kryzys” jako zjawisko rzutujące na dziedzinę naukową, prowokując tym samym badaczy do nieustannego konfrontowania wiedzy teoretycznej z dynamiką rzeczywistości, jaką kreuje kryzys.

Aby odnieść się do obecnego kształtu pojęcia kryzysu należy pochylić się nad teoriami, komentarzami, pracami naukowymi w odwołaniu do określonych okoliczności. Kryzys wskazuje na dyskurs, jak powinno funkcjonować zjawisko globalne, regionalne lub lokalne, aby zneutralizować określoną sytuację i ukazać jego atrakcyjność.

W kontekście monografii *Kryzysy współczesnego świata. Różne ujęcia problemów globalnych i regionalnych* termin „kryzys” jest kluczowym dla opublikowanych prac naukowych. Dobór tematyki jest nieustannie aktualny i celny dla różnych perspektyw, ważki pod względem poznawczym, eksplanacyjnym i prognostycznym. Tempo publikacji nosi w sobie walor oryginalności związany z porządkiem prac badawczych – należy mieć na uwadze, że struktura ułożona jest w zbiór artykułów niezależnych naukowców (oraz kandydatów na naukowców), reprezentujących zróżnicowaną tematykę badawczą. Studia nad przyczynami kryzysu, trwałością kryzysu, zapobieganiem kryzysowi kształtują się poniekąd samoczynnie, skupiając uwagę analityków, decydentów politycznych oraz stanowią podstawę do kreowania strategii działań politycznych i gospodarczych poszczególnych regionów. Przyjęta przez redaktorów struktura jest logiczna i w pełni oddaje charakter kryzysu w kontekście podjętej pracy zespołu pracowników naukowych oraz doktorantów, reprezentujących kilka środowisk akademickich.

Praca zbudowana z 17 artykułów, została podzielona na cztery części, opatrzona jest wstępem oraz zwieńczona została krótkimi informacjami o autorach poszczególnych artykułów. Spis treści został ułożony wg kluczowego porządku: założenia teoretyczne kryzysów, kryzysy XXI w. w kontekście globalnym, kryzysy XXI w. w kontekście regionalnym oraz oblicza kryzysów w Polsce. Interdyscyplinarny charakter monografii przybliży kilka aspektów rozumienia kryzysów.

Część pierwsza wykorzystuje teorie bezpieczeństwa w stosunkach międzynarodowych, aby wprowadzić w zakres tematyczny oraz rozumienie kontekstu kryzysu w kolejnych częściach publikacji. Pojmowanie bezpieczeństwa międzynarodowego, operacjonalizacja bezpieczeństwa w ujęciu podmiotowym, przedmiotowym i funkcjonalnym, charakterystyka teorii bezpieczeństwa międzynarodowego (realizm, liberalizm, teoria gier i konstruktywizm), analiza przyczyn kryzysów w świecie; media względem społeczeństwa: dialog czy perswazyja? Autor jednego z artykułów – Mateusz Karatysz wprowadza definicje i klasyfikuje techniki perswazyjne reklam społecznych by płynnie przejść do analizy reklam społecznych, jakie zaobserwował w przestrzeni miasta Poznania. W kontekście problemów występujących w społeczeństwie (materiał badawczy skupia tematykę niepełnosprawności, osieroconych dzieci, opieki paliatywnej, cho-

rób cywilizacyjnych, dawstwa organów, przemocy, pomocy humanitarnej, aktywizacji zawodowej, bezpieczeństwa drogowego oraz zdrowego stylu życia) wskazuje na techniki perswazyjne, które odwołują się do racjonalnego i emocjonalnego sposobu myślenia.

Druga część rozszerza kontekst kryzysów o problem ubóstwa – wciąż nierozwiązany; autor Filip Kaczmarek próbuje odpowiedzieć na pytanie jakim zagrożeniem stało się skrajne ubóstwo dla świata. Problem globalizacji gospodarczej, ekonomicznej – przybierający niebezpiecznie szybkie tempo, które coraz trudniej jest zamortyzować prewencyjnie ze względu na charakter korporacyjny i holdingowy skonsolidowanych rynków finansowych poruszony został przez Marcina Złotego, reprezentującego Uniwersytet Łódzki. W części tej została również dokonana przez Łukasza Stachowiaka analiza procesu globalizacji w kontekście korzyści i zagrożeń w sferze ekonomicznej, politycznej i kulturowej. Powołując się na literaturę przedmiotu, umiejętnie zbudował kontekst przyczyn zróżnicowania ekonomicznego na świecie oraz wskazał skrajne aspekty dysproporcji ekonomicznych. O kryzysie tożsamości w kontekście kreacji Internetu – który dominuje i nadaje obowiązujące zachowania wskazują dwie autorki: Monika Bieńkowska i Ewelina Milart.

Część trzecia skupia tematykę narodowości w odniesieniu do: sytuacji politycznej na Ukrainie autorstwa Łukasza Donaja; Fausty na Kowalska pisze w kontekście (braku) suwerenności Kurdystanu, aktualnych okoliczności bezpieczeństwa państw Grupy Wyszehradzkiej, a także podejmuje próbę odpowiedzi na pytania dotyczące czynników wywołujących kryzysy na Śląsku Opolskim – atut wielokulturowości powoduje również spory, o których autorka wspomniała w publikacji.

W części czwartej problem kryzysów skupia się na polskiej przestrzeni publicznej – rozpoczyna Jarosław Kardaś artykułem w politologicznym kontekście programu Polskiego Stronnictwa Ludowego w kampanii wyborczej w 2011 roku, oraz (nie)ukazania PSL w dwóch opiniotwórczych dziennikach. W kolejnym artykule Kingi Przybysz, poruszony został problem edukacji seksualnej w prasie katolickiej: „Gościu Niedzielnym”, „Przewodniku Katolickim”, „Niedzieli” i w „Tygodniku Powszechnym”. Agnieszka Podłucka podejmuje temat ochrony danych osobowych w Polsce, a Ewa Wiecha-Kartowska ukazuje kryzys agendy-setting.

Artykuły naukowe prof. dr. hab. Łukasza Donaja w języku angielskim *Do you want peace, win myatezhevoyna? ... „Cold War” – reactivation versus propaganda of war?* i doktoranta Jakuba Siotora *Theoretical aspects of the energy security*, uniwersalizują i tym samym poszerzają grono czytelników o obcojęzycznych badaczy. Dodatkowo obecność artykułów prof. dr. hab. Łukasza Donaja oraz dr. Filipa Kaczmarka, reprezentującego Uniwersytet Ekonomiczny w Poznaniu *Ubóstwo jako zagrożenie dla współczesnego świata*, znacząco wskazują na wysoką jakość prezentowanych wyników badań prowadzonych przez zespół, powołany na potrzeby współpracy doktorantów.

Reasumując, monografia przygotowana przez autorski zespół prowokuje zarówno do polemiki intelektualnej, jak i szerokiej debaty publicznej. Tematy zgromadzone w monografii powodują, iż czytelnik zostaje zainspirowany do zgłębiania refleksji na temat kryzysów w znacznie szerszym spektrum. Części są zaplanowane, zrealizowane w skonceptualizowanej, jasnej merytorycznie całości, a poszczególne artykuły charakteryzują się wysokim poziomem poznawczym, eksplanacyjnym i prognostycznym. Język, jakim posługują się autorzy tekstów, pozwala dotrzeć do szerokiego grona czytelników i jest atrakcyjny zarówno dla badaczy, studentów, jak i dla czytelników spoza środowiska akademickiego – dziennikarzy czy polityków. Doktoranci bardzo umiejętnie wykorzystują swoje wyniki prac naukowych, doskonale opracowali swoje analizy i wnioski w oparciu o wysokiej jakości kwerendę źródłową. Wykazują dogłębną wiedzę zakresu poszczególnych zainteresowań naukowych w kontekście kryzysu. Tym samym należy uznać fakt rzeczowego i merytorycznego przygotowania literatury przedmiotu, każdego artykułu monografii.

J. Czaputowicz, *Teorie integracji europejskiej*, Wydawnictwo Naukowe PWN SA, Warszawa 2018, ss. 258.

Zintensyfikowanie procesu integracji europejskiej nastąpiło krótko po zakończeniu II wojny światowej. Kształtowanie nowego porządku w powojennej Europie jawiło się jako zjawisko szczególne z uwagi na szereg zarówno wewnątrzpaństwowych, jak i regionalnych uwarunkowań. Wraz z dynamiką procesu integracji europejskiej rozwijały się też teorie, które miały służyć wyjaśnianiu różnych aspektów integracji niezbędnych dla ściślejszego zrozumienia politycznych, społecznych czy gospodarczych procesów zachodzących na Starym Kontynencie.

Recenzowana praca w kompleksowy i systematyczny sposób omawia różne płaszczyzny teoretycznej konceptualizacji integracji europejskiej. W szczególności, poprzez spójne i logiczne ujęcie tematyki, przyczynia się do lepszego zrozumienia złożonych kwestii merytorycznych.

Praca składa się z siedmiu rozdziałów ułożonych w porządku chronologicznym, poprzedzonych wprowadzeniem, w którym pokrótce nakreślono aktualny stan badań, cel i strukturę pracy oraz zwrócono uwagę na to, co stało się przyczynkiem do napisania monografii.

Konsekwentna prezentacja zagadnień oraz konstrukcja pracy pozwala na poznanie źródeł teorii integracji europejskiej, ich ewolucji i współczesnego znaczenia.

Pierwszy rozdział zatytułowany *Teorie w studiach europejskich*, ukazuje rozwój i zakres studiów europejskich, jak również udział w nich różnych dyscyplin naukowych. Omawiana jest w nim także systematyka teorii integracji europejskiej i podział teorii z uwzględnieniem stanowiska ontologicznego, epistemologicznego oraz głównych aktorów (państwa, aktorzy niepaństwowi) i poziomu analizy (państwo, Unia Europejska).

Kolejny rozdział, pt. *Funkcjonalizm, transakcjonizm, neofunkcjonalizm*, stanowi uporządkowane omówienie poszczególnych teorii, uzupełnione o podejście integracji przez prawo oraz o obszerną charakterystykę, rozwijającego się w ostatnich latach, neofunkcjonalizmu zmodyfikowanego i jego porównanie z neofunkcjonalizmem tradycyjnym.

W rozdziale trzecim, zatytułowanym *Federalizm*, przedstawiona jest geneza europejskiej myśli federalistycznej oraz podstawowe założenia i nurty w ramach federalizmu. Ponadto, w rozdziale tym, wskazuje się na istotne różnice pomiędzy federacją a konfederacją, jak również przedstawia się Unię Europejską na tle tych dwóch pojęć. Na uwagę zasługuje wyszczególnienie i analiza, w kontekście kształtu Unii Europejskiej, czterech modeli demokracji: parlamentarnego, federalnego, konfederacyjnego i konsocjacyjnego. W końcowej części rozdziału Autor omawia problem deficytu demokracji w Unii Europejskiej oraz rozumienie Unii Europejskiej jako imperium.

W rozdziale czwartym, pt. *Teorie międzyrządowe*, wskazuje się na zasadniczą rolę rządów państw członkowskich w procesie integracji europejskiej. W pierwszej części poruszana jest kwestia realistycznego wyjaśnienia integracji europejskiej, w dalszej – kolejne międzyrządowe podejścia do integracji europejskiej: klasyczne, liberalne i nowe podejście międzyrządowe. Na uwagę zasługują zestawienia poczynione przez Autora: porównanie klasycznego oraz liberalnego podejścia międzyrządowego z neofunkcjonalizmem, jak również nowego podejścia międzyrządowego z klasycznym.

Następny rozdział, zatytułowany *Instytucjonalizm*, poświęcony jest badaniom wpływu instytucji na stosunki społeczne. Czytelnik odnajdzie w nim instytucjonalne objaśnienia integracji europejskiej w oparciu o tradycyjny i nowy instytucjonalizm. W ramach nowego instytucjonalizmu w pracy wyróżniono trzy nurty: instytucjonalizm racjonalnego wyboru, historyczny oraz socjologiczny. Wartościowe poznawczo wydaje się być, zamieszczone w końcowej części

rozdziału, wzajemne porównanie nurtów w ramach instytucjonalizmu wraz z innymi podejściami teoretycznymi.

Rozdział szósty, zatytułowany *Teorie zarządzania i europeizacji*, służy między innymi wyjaśnieniu procesu integracji europejskiej z punktu widzenia teorii zarządzania (*governance*). W rozdziale tym omawiana jest teoria wielopoziomowego zarządzania z uwzględnieniem jej porównań do podejść międzyrządowych czy federalizmu. Wskazuje się w nim również na dwa typy wielopoziomowego zarządzania (zhierarchizowany, policentryczny) oraz koncepcję Unii Europejskiej jako państwa regulacyjnego. Czytelnik znajdzie tu również odniesienia do podejścia sieci polityki oraz europeizacji i jej oddziaływania na krajowe obszary polityki.

Ostatni rozdział, pt. *Konstruktywizm*, traktuje o głównych założeniach konstruktywizmu i jego odniesieniach do studiów europejskich. Autor porównuje w nim konstruktywizm i liberalne podejście międzyrządowe, odwołując je do integracji europejskiej. W dalszej części rozdziału, poświęconej normom i tożsamościom, zestawia logikę konsekwencji i stosowności oraz dokonuje podziału typów polityki zagranicznej ze względu na cele (normatywne i nienormatywne) i stosowane środki (normatywne i nienormatywne). Przedstawia także analizę unijnej polityki zagranicznej i bezpieczeństwa z perspektywy konstruktywizmu. Dalsza część rozdziału poświęcona jest porównaniu konstruktywizmu i racjonalizmu, jak również objaśnieniu integracji z perspektywy teorii krytycznych i analizy dyskursu.

W części końcowej, stanowiącej *Zakończenie*, zawarte są wnioski na temat trudności w ukształtowaniu się studiów europejskich jako odrębnej dyscypliny nauki, rozwoju teorii integracji europejskiej i ich współczesnego znaczenia. Autor dokonuje porównania modeli Unii Europejskiej. Zwraca też uwagę, na jej złożoność i przez to brak możliwości uchwycenia przez jedną teorię. Rozważania kończą się próbą odpowiedzi na pytanie o dalszy kierunek rozwoju teorii integracji europejskich poprzez wskazanie czterech dróg teoretycznego rozwoju.

Niewątpliwie recenzowana praca stanowi doskonałe kompendium wiedzy na temat teorii integracji europejskiej, będące cennym źródłem wiedzy dla badaczy i osób zainteresowanych daną tematyką. Na uwagę w szczególności zasługuje kompleksowość i spójność pracy, jak i jej szeroka podstawa źródłowa. Przy opracowaniu monografii wykorzystano bogatą literaturę polską i zagraniczną, z uwzględnieniem najnowszych opracowań tematycznych.

Publikacja w przystępny sposób omawia poszczególne teorie integracji europejskiej, a jest to możliwe dzięki starannemu dopracowaniu monografii i konsekwentnej konstrukcji poszczególnych jej części. Krótki wstęp i podsumowanie w każdym z rozdziałów, jak również liczne tabelaryczne oraz graficzne opracowania własne Autora, mają charakter porządkujący i czynią treści bardziej czytelnymi i łatwiejszymi w odbiorze. Służy temu także, umieszczony w końcowej części, indeks nazwisk, jak i spis tabel i wykresów.

W konkluzji należy podkreślić, iż monografia wnosi wiele dla poznania teorii integracji europejskiej. Publikacja w sposób rzetelny i gruntowny aktualizuje wiedzę, a uznane kompetencje Autora czynią ją specjalistycznym studium z zakresu myśli teoretycznej badanego obszaru.

ANNA RATAJCZAK

Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

DOI : 10.14746/rie.2018.12.29

Zbigniew Czachór, Joanna Jancz (red.), *Kryzys w państwie. Kryzys w Unii Europejskiej. Analiza wieloaspektowa*, Wydawnictwo Naukowe Wydziału Nauk Politycznych i Dziennikarstwa Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Poznań 2016, ss. 201.

Pojęcie kryzysu badane jest z wielu perspektyw. Pojęcie to stosowane jest zarówno przez naukowców, jak i w życiu codziennym. Kryzysy dotyczą bowiem obywateli indywidualnie, grup oraz całych społeczności. Ich przyczyn można doszukiwać się zarówno w czynnikach wewnętrznych, jak i zewnętrznych. Kryzys, definiowany jako zdarzenie nagłe, prowadzące do załamania obowiązującego stanu rzeczy, jest tematem aktualnym zarówno w dyskursie naukowym, jak i publicznym. W powracającej debacie o przyszłość Unii Europejskiej, w obliczu problemów migracyjnych, kryzys z pewnością zasługuje na uwagę badaczy. Dlatego też praca zbiorowa pod tytułem *Kryzys w państwie. Kryzys w Unii Europejskiej. Analiza wieloaspektowa* wydana pod redakcją Zbigniewa Czachóra i Joanny Jancz dotyka wielu aspektów kryzysu, co czyni ją wartościową pozycją na rynku wydawniczym.

Praca zbiorowa składa się z piętnastu artykułów dotyczących problematyki kryzysu z różnych perspektyw. Z pewnością każdy z naukowców zajmujących się badaniem istoty kryzysów znajdzie dla siebie coś w tej publikacji.

Publikację otwiera artykuł Zbigniewa Czachóra pod tytułem *Europa i jej kryzysowa unia w filozofii krytycznej Leszka Kołakowskiego. Ujęcie subiektywne*. Artykuł stanowi doskonały początek publikacji, ponieważ Autor zwraca w nim uwagę na fakt, że współczesny świat składa się z różnorodności. Dowodem na to są zauważalne wewnątrz Unii Europejskiej tendencje separatystyczne i narodowościowe, podczas gdy przecież jej główną ideą jest unifikacja i integracja. W dalszej części książki znajdujemy artykuły szczegółowo traktujące o istocie kryzysu wewnątrz Unii Europejskiej. Joanna Jancz szczegółowo traktuje problem funkcjonowania WPZiB w artykule *Kryzys Wspólnej Polityki Zagranicznej i Bezpieczeństwa Unii Europejskiej. Wstęp do analizy*. Autorka dowodzi, że konstrukcja tej polityki nie zobowiązuje państw członkowskich do jej realizacji. Podziały polityczne między krajami członkowskimi nie pozwalają na przekazanie kompetencji na rzecz instytucji unijnych, a bez tego niemożliwym jest zoptymalizowanie funkcjonowania Wspólnej Polityki Zagranicznej i Bezpieczeństwa. Renata Popiołek w artykule pod tytułem *Polityka zatrudnienia wobec kryzysu gospodarczego w Unii Europejskiej* porusza problem wpływu kryzysu na zatrudnienie. Instytucje Unii Europejskiej prowadzą działania mające na celu pomoc państwom członkowskim w zmniejszaniu poziomu bezrobocia. Pomimo tego, iż państwa różnią się od siebie, prowadzenie polityki zatrudnienia przez instytucje unijne jest jednym z etapów na drodze do zmniejszania nierówności wewnątrz Wspólnoty. Autorka artykułu wykazała w swojej pracy, że gospodarczy kryzys negatywnie wpłynął na rynek pracy Unii Europejskiej. Publikacja pod redakcją Z. Czachóra i J. Jancz zawiera również omówienie kondycji stosunków unijno-rosyjskich w pracy Ludmiły Nikitiny pod tytułem *Kryzys w stosunkach unijno-rosyjskich na przykładzie realizacji wspólnej Inicjatywy „Partnerstwo dla modernizacji”*. Autorka zwraca uwagę na fakt, iż rosyjska gospodarka jest za mało innowacyjna, dlatego też nie jest tak konkurencyjna jak mogłaby być. Program „Partnerstwo dla modernizacji” zakłada, że Unia Europejska będzie pomagać Federacji Rosyjskiej w zwiększeniu innowacyjności. Program ten ma doprowadzić do zwalczania korupcji, poprawy efektywności rosyjskiej gospodarki i usprawnieniu polityki gospodarczej i handlowej.

Autorzy publikacji poruszają problem kryzysu migracyjnego. Krzysztof Duda w artykule *Analiza popularności Szwajcarskiej Partii Ludowej w kontekście kryzysu migracyjnego kon-*

centruje się na wykorzystywaniu tematu migracji w kampanii wyborczej prowadzonej przez Szwajcarską Partię Ludową. Właśnie m.in. dzięki skoncentrowaniu się na kwestii kryzysu migracyjnego partia ta w ostatnich wyborach parlamentarnych zyskała największe poparcie i osiągnęła swój najlepszy w historii wynik. Krzysztof Duda w swojej pracy dokonuje analizy danych statystycznych świadczących o tym, iż w latach 2010–2014 liczba obcokrajowców zamieszkujących Szwajcarię zasadniczo nie uległa zmianie. Szwajcarska Partia Ludowa kampanię wyborczą oparła na nastrojach antyimigranckich, dzięki czemu zyskała przychylność Szwajcarów sceptycznie nastawionych do obcokrajowców. Klaudia Gołębiowska w artykule *Polska a kryzys migracyjny. Pomiędzy pragmatyzmem a humanitaryzmem* zajmuje się analizą skali kryzysu migracyjnego oraz jego konsekwencji dla Polski. W swojej pracy Autorka dowodzi, że tendencje demograficzne i ekonomiczne doprowadzą do tego, iż Polska będzie musiała korzystać z pracowników z zagranicy. Powołując się na badania OECD wykazuje, że kryzysy migracyjne w dłuższej perspektywie korzystnie wpływają na rozwój gospodarczy państwa. Przed Polską stoją wyzwania związane z problematyką polityki imigracyjnej, do której w ostatnich latach nie przywiązywano wagi. Problemem migracji zajęła się również Elżbieta Stępa w artykule *Kryzys imigracyjny a bezpieczeństwo lokalne w Polsce*. Autorka zwraca uwagę na obawy Europejczyków przed imigrantami podyktowane troską o dobrze płatną pracę. W Polsce, na przykładzie badań przeprowadzonych w jednym z wielkopolskich powiatów, największy lęk związany jest z utratą poczucia bezpieczeństwa i zagrożeniami terrorystycznymi. Aby zmniejszyć te obawy, należy prowadzić działania mające na celu zmniejszenie różnic kulturowych i pogłębienie dialogu między cywilizacjami.

W publikacji poruszono również problem kryzysu w kontekście funkcjonowania instytucji i organizacji. Małgorzata Gierwazik w artykule pod tytułem *Strategie komunikacji i zarządzanie informacją w kryzysie – opcja czy imperatyw. Próba zastosowania doktrynalnego modelu na podstawie studium przypadku* dowodzi, że w przypadku sytuacji kryzysowej niezwykle cenne jest posiadanie strategii zarządzania informacją w kryzysie. Dzięki przygotowanej strategii, można przewidzieć jak będzie przebiegał kryzys. Mateusz Karatysz jako temat swojej pracy obrał *Kryzys teorii, kryzys praktyki: marketing społeczny w organizacjach trzeciego sektora*. Według Autora, organizacje wchodzące w skład trzeciego sektora ogarnął kryzys w sferze marketingu społecznego z kilku powodów. Po pierwsze, badania wykazują, że Polacy niewiele wiedzą o funkcjonowaniu organizacji pozarządowych i o ich możliwościach, a także sami niechętnie angażują się w ich działania. Przede wszystkim wynika to z niewiedzy. Po drugie, środowisko naukowe niewystarczająco zajmuje się problematyką trzeciego sektora, przez co organizacje te nie mogą korzystać z wiedzy specjalistów. Kryzys w NGO powodowany jest również czynnikami wewnętrznymi. Wśród nich autor artykułu zwraca uwagę na brak działań promocyjnych, mających na celu informowanie społeczeństwa o działalności organizacji.

Kryzys w państwie. Kryzys w Unii Europejskiej. Analiza wieloaspektowa zawiera także opracowanie wybranych kryzysów gospodarczych. Jest to opracowanie Pawła Luzaka pod tytułem *Spowolnienie gospodarcze a kryzys legitymizacji władzy. Studium przypadku Chińskiej Republiki Ludowej i Komunistycznej Partii Chin* oraz praca Ludwika Przybylskiej – *Ewaluacja polityki gospodarczej w Polsce w latach 70. XX w. Kryzys i pułapka zadłużeniowa*. Ponadto w publikacji znajdziemy takie opracowania jak *Autorytet polityczny w sytuacji kryzysu* autorstwa Anny Stoppel, artykuł Rafała Szymanowskiego pod tytułem *Kryzys modelu państwa neoliberalnego*, Jeroena J. J. Van Den Bosha *Democratization with Personalist Legacies: The crisis of „Stateness” during Democratic Consolidation* i pracę Igora Ksenicza – „Kryzys ukraiński”, „operacja antyterrorystyczna” czy „wojna ukraińsko-rosyjska”?. Dobór artykułów sprawia, że publikacja porusza wiele aspektów złożonego zjawiska, jakim jest kryzys.